Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 20.09.2024 www.osw.waw.pl

# Pozyskać zasoby, uwiarygodnić partnerstwo: Scholz w Azji Centralnej

Lidia Gibadło , Marcin Popławski

W dniach 15–17 września kanclerz Olaf Scholz (SPD) w Samarkandzie i Astanie uczestniczył w spotkaniach bilateralnych z przywódcami państw regionu i wziął udział w drugim szczycie Azja Centralna–Niemcy (C5+RFN). Scholzowi towarzyszyli federalna minister spraw wewnętrznych Nancy Faeser (SPD), sekretarz stanu w Ministerstwie Gospodarki i Ochrony Klimatu Michael Kellner (Zieloni) oraz delegacja biznesu, m.in. przedstawiciele Siemens Energy, HMS Bergbau, SVEVIND Energy. W trakcie wizyty odbyły się fora gospodarcze uzbecko-niemieckie i kazachsko-niemieckie z udziałem kanclerza RFN, prezydentów Kazachstanu Kasyma-Żomarta Tokajewa i Uzbekistanu Szawkata Mirzijojewa oraz reprezentantów różnych firm. Niemcy zawarły z Uzbekistanem umowę o kompleksowym partnerstwie w dziedzinie migracji i mobilności oraz przedłużyły kontrakt na dostawy kazachskiej ropy do 2025 r. Podpisano też m.in. umowę ramową na budowę lotniska w Khorgos i list intencyjny o utworzeniu do 2030 r. terminalu kontenerowego w Aktau.

Pierwsza od ośmiu lat wizyta niemieckiego kanclerza w Azji Centralnej potwierdza znaczenie tego regionu – przede wszystkim gospodarcze – dla RFN i uwiarygadnia strategiczne partnerstwo zawarte między stronami w październiku 2023 r. (zob. *Centralnoazjatycka piątka w Berlinie: czas strategicznego partnerstwa*). Kraje Azji Centralnej postrzegają zawarcie umów skutkujących pozyskaniem niemieckich inwestycji i technologii oraz utrwaleniem współpracy surowcowej jako sukces. Wzmacnia to ich pozycję międzynarodową jako coraz ważniejszego partnera jednego z kluczowych państw UE. Wpisuje się też w politykę balansowania państw regionu między najistotniejszymi dla nich Rosją i Chinami oraz Zachodem.

**Komentarz**

- **Niemcy konsekwentnie wzmacniają swój wizerunek państwa w dużej mierze kształtującego politykę UE wobec Azji Centralnej, co aprobują Astana i Taszkent.** Działania Berlina stanowią kontynuację strategii dywersyfikacji pozyskiwania metali ziem rzadkich od Chin i poszukiwania nowych źródeł importu surowców energetycznych alternatywnych dla rosyjskich, którą Berlin realizuje od lutego 2022 r. O politycznej woli rozwoju relacji w ramach formatu C5+RFN świadczy zapowiedź spotkania szefów dyplomacji regionu i RFN w Niemczech wiosną 2025 r. W listopadzie br. odbędzie się też w Berlinie konferencja skupiająca think-tanki i organizacje obywatelskie C5, co należy traktować jako akceptowalny dla państw regionu sposób realizacji założeń partnerstwa

dotyczących wzmocnienia kontaktów międzyludzkich łączących RFN z Azją Centralną.

- **Państwa regionu, szczególnie Kazachstan i Uzbekistan, dążą do rozwoju współpracy z Niemcami na zasadzie „surowców za technologię".** Prezydent Tokajew zaprosił niemiecki przemysł do modernizacji kazachskiego przemysłu wydobywczego i zadeklarował wolę zwiększenia eksportu surowców do RFN. Zbiega się to z dążeniami Berlina, zainteresowanego zakupami ropy naftowej, litu, miedzi i zielonego wodoru. W 2023 r. Kazachstan uplasował się na trzecim miejscu pod względem ilości ropy dostarczonej do Niemiec. W trakcie wizyty podpisano umowę o przedłużeniu importu tego surowca do rafinerii w Schwedt do końca 2025 r., zwiększono też jego wolumen z 1 mln do 1,4 mln ton. Wstępne porozumienie o wydobyciu i imporcie metali ziem rzadkich zawarto też z Uzbekistanem.
- **Z perspektywy RFN istotnym punktem wydarzenia było podpisanie porozumienia migracyjnego z Uzbekistanem.** To kolejny taki dokument (po umowach z Kenią, Marokiem, Kolumbią, Gruzją i Indiami), który ma zapewnić dopływ do RFN wykwalifikowanych pracowników i ograniczać nielegalną migrację. Współpraca z tym państwem ma też pomóc w deportacji Afgańczyków z RFN. Według niemieckich mediów Uzbekistan byłby krajem tranzytowym i pośredniczyłby w rozmowach z nieuznawanymi przez Berlin talibami. Wersję tę uwiarygodniają wzmożone działania dyplomacji uzbeckiej wobec Afganistanu sprzed wizyty. Ograniczenie nielegalnej imigracji to najważniejszy temat kampanii przed zaplanowanymi na 22 września br. wyborami w Brandenburgii, gdzie – tak jak w Turyngii – wygrać może antyimigracyjna AfD (zob. *Sukces AfD i BSW w Turyngii i Saksonii*). Zawarcie porozumienia odpowiada też na dążenia Uzbekistanu. W związku z boomem demograficznym kraj ten stara się w zorganizowany sposób przekierować część migracji Uzbeków z Rosji do państw UE.
- **Rosyjska agresja na Ukrainę była marginalnym tematem spotkań Scholza z prezydentami Mirzijojewem i Tokajewem oraz w trakcie szczytu C5+RFN**. Kanclerz zadeklarował kontynuację pomocy dla Kijowa, a jednocześnie badał możliwości pokojowego zakończenia konfliktu, którego częścią byłaby Rosja. Państwa regionu zgodziły się kontynuować dialog o przestrzeganiu reżimu sankcyjnego wobec FR, jednak bez wskazania mechanizmów wykonawczych w tym zakresie. Zmniejsza to ryzyko pogorszenia ich relacji z głównymi partnerami politycznymi i gospodarczymi – ChRL i Rosją. Z tego względu Berlin skupia się na rozwijaniu współpracy w niekontrowersyjnych dziedzinach.